

Edremitli çiftçiler Bursa fuarında

Balıkesir'in Edremit ilçesinde Ziraat Odası'nın düzenlediği organizasyon ile 300 çiftçi Bursa'da düzenlenen Tarım, Tohumculuk, Fidancılık ve Süt Endüstrisi fuarını ziyaret etti. 6 otobüs ve 10 minibüs ile gidilen fuar gezisi hakkında bilgi veren Ziraat Odası Genel Sekreteri Ali Yılmaz Diker "Bu yıl daha çok ziraat ekip ve ekipmanları ve tohumculuk firmalarını yoğunlukta olduğu ve hayvancılıkta ise küçükbaş hayvancılığı ön plana çıktığını görmüş ve izlemiş olduk. Ayrıca oraya giden üyelerimizden traktörde dahil olmak üzere bir çok zirai araç olarak döndüler. Amaç üreticimizin yeni teknolojileri yerinde görmelelerini sağlamak" dedi. (İHA)

YAYLACILARA KIŞ UYARISI

Malatya Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı İhsan Akın, hayvanları ile yaylalarda bulunan hayvan yetiştiricilerine kar bastırmadan evlerine dönmesi için çağrıda bulundu.

Akın yaptığı yazılı açıklamada, her yıl yaşanan kar yağışı ve yaylalarda mahsur kalma olaylarını hatırlatarak, hayvan sahiplerine benzer sorunlar yaşamamaları için çağrıda bulundu. Yaylacılara, "eve dönün" çağrısında bulunan Akın, "Her yıl kışın yaklaşmasıyla beraber yayla dönüş yolunda bazı sorunlar yaşanıyor. Burada yaylacılarımızı uyarıyoruz, erken kar yağabilir, dolu yağabilir. Yaylaya çıkanların bu duruma dikkat etmelerini istiyoruz. Geçmiş yıllarda bu hep sıkıntı olmuştu. Yollarda kalıyorlar, hayvanları telef oluyor ve kendileri sıkıntı yaşıyor. Yetiştiricilerimizin bu sıkıntıyı yaşamaması için burada uyarıyoruz, kışın yaşadıkları yerlerine gelmelerini istiyoruz."İHA

Hayvan kesimi Uzunköprü'de başladı

Edirne İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Şenol Günday, yaptığı açıklamada, Et ve Süt Kurumu'nun, damızlık vasfını yitiren hayvanlar ile ilgili kesime başladığını söyledi.

Günday, Et ve Süt Kurumu'nun damızlık vasfını yitiren hayvanlar için yaptığı kesime Uzunköprü'de başladığını bildirerek, "Kurum, bölgede hayvanların kesimi için bir çalışmada bulundu. En düşük kesim fiyatını Uzunköprü Mezbahası verdi. Bunun üzerine Uzunköprü mezbahası ile anlaşma sağlandı. Şuanda kesimler yapılıyor. Koyunda 16 TL fiyat belirlendi. Ancak bizi üzen bir konu var. Karşı çıktık ancak etkili ola-

madık. Merinos cinsi koyunun kesim ücreti 14,5 TL olarak belirlenmiş. Bölgemizde çoğunluk olarak merinos cinsi hayvan var. Keçi ise 13 TL'den kesiliyor. Talebe göre keçi kesilecek. Ancak koyunda ne kadar

hayvan çıkarsa kesimi yapılacak. Keçinin pazarı arttırılırsa iyi olur. Çok iyi bir fiyat olmasa da taban fiyatı uygulaması açısından olumlu bir gelişme. Hayvan pazarına bir ürün çıkardığında verilen fiyata razı olacak-

tık. Ancak uygulama ile oluşmuş bir piyasa olacak. Müdahale fiyatlarının olmasını olumlu biliyorum. Çok düşük fiyatlara hayvan satılmasının önüne geçilecek." dedi.

■ Haber Merkezi

Küçükbaşta verimlilik artacak

Yalova İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdür Vekili İbrahim Görentaş, hayvancılıkta verimin artırılması için yapılan Koyun ve Keçilerde Verimliliği Artırma Projesi'nin başarılı bir şekilde

yürütüldüğünü bildirdi. Görentaş, proje ile yetiştiricilerin elinde bulunan koyun ve keçi sürülerine yüksek vasıflı erkek damızlıkların katılımıyla kan değişiminin sağlanarak işletmelerin mevcut verimliliğinin artırılmasının amaçlandığını ifade etti. Proje çalışmalarının müdürlüğe bağlı hayvan

sağlığı yetiştiriciliği şube müdürlüğü, iki veteriner hekim, bir zootechnisi ziraat mühendisi ve bir temsilciden oluşan komisyon tarafından yürütüldüğünü belirten Görentaş, şunları kaydetti:

"2014 yılında proje kapsamında 22 yetiştiriciye 30 adet koç dağıtımı yapılmıştır.

Bu yıl ise proje kapsamında Kıvrık Koyun Irkının Halk Elinde Islahı Projesi'ne dahil 24 yetiştiricimize 46 adet koçun dağıtımı yapılmıştır." İHA

Pırlak koyunu ıslahı hayata geçirilecek

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilen 'Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi' kapsamında pırlak koyunu ıslahı Antalya'nın 9 ilçede hayata geçileceği belirtildi. Bu sene programa alınan ve Antalya'da uygulanacak olan halk elinde Pırlak Koyunu Islah Projesi sözleşmesi imzalandı. Proje sözleşmesine Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü adına İl Müdürü Ahmet Dalı ve yetiştiriciler adına Antalya Damızlık Koyun Keçi Ye-

tiştiricileri Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Zeliha Öztürk imza attı. Proje kapsamında Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi uygulama talimatına göre seçimi yapılan pırlak koyun ırkından 6 bin 65 baş dişi, 235 baş erkek olmak üzere toplam 6 bin 300 baş hayvandan oluşan geliştirme projesinin Antalya'nın 9 ilçesinde uygulamaya konulacağı ifade edildi.

Tarımda kalkınma 'küçük'ten başlıyor

Büyükşehir Belediyesi'nin kırsal kalkınma kapsamında düzenlediği projeler içinde ilk adım küçükbaş hayvancılıkta atıldı. Pilot bölge olarak belirlenen Kınık ve Beydağ'da 87 yetiştiriciye 374 koyun ve keçi dağıtılacak

Revize edilen Büyükşehir Yasası sonrası tarım ve hayvancılığın yol haritasını 12 ayrı başlıkta ele alan İzmir Büyükşehir Belediyesi, ilk desteği küçükbaş hayvan yetiştiricilerine verdi. İlk etapta pilot bölge olarak belirlenen Kınık ve Beydağ ilçelerinde 87 yetiştiriciye damızlık olarak kullanılmak üzere toplam 374 adet koyun ve keçi dağıtılacak.

Proje kapsamında İzmir İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği tarafından düzenlenen eğitimleri başarıyla bitiren Kınık'tan 72, Beydağ'dan ise 15 üretici istekleri doğrultusunda

damızlık koyun veya keçi almaya hak kazandı. Yetiştiriciler; Prof. Dr. Mustafa Kaymakı, Veteriner Hekim Zeynep Fırat ve Ziraat Mühendisi Hasan Tahsin Gömük'ün verdiği eğitimlerde; Hayvan bakımı, besleme ve hayvan sağlığı gibi konularda bilgi aldı. Teorik eğitimlerin ardından sahada pratik yapan yetiştiriciler, Salı günü Kınık Poyracık'ta düzenlenecek tören ile hayvanlarını teslim alacak.

Sadece İzmir ve çevresi için değil, ülke tarımının kalkınması için yeni bir model oluşturmak adına düzenlenen projede İzmir Büyükşehir Belediyesi ile eşgüdümlü çalışmalarını sürdüren İzmir İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Özer Türer, ırkının özelliklerini üst düzeyde taşıyan hayvanları seçerek üreticilerin çekirdek sürülerini oluşturmada gereken alt yapıyı sağladıklarını ifade etti. Ülke ekonomisi ile tüketicinin sağlığı ve te süre ulaşması noktasında küçükbaş

hayvan yetiştiriciliğinin önemli bir başlık olduğunu kaydeden Türer; "Türkiye'nin süt ihtiyacının % 15'ini karşılayan İzmir, modern yetiştiricilik yapan işletme ve sürü sahipleriyle Türkiye'ye örnek teşkil etmesine rağmen yetiştiricilerimiz birçok konuda desteğe gereksinim duymakta. Bu çağrıya cevap veren Büyükşehir Belediyesi'nin Anadolu'nun en eski ekonomik faaliyeti olan Koyun ve keçi yetiştiriciliğine büyük katkı sağlayacağına inanıyorum" dedi.

Özer Türer

İrk seçimi ekonomik hedefle şekillendi

Eğitime katılan yetiştiricilerin ekonomik hedefleri doğrultusunda ırk seçimi yapılan projenin Kınık ayağında 123 Kıvırcık cinsi koyun ile 43 keçi, 94 Sakız cinsi koyun ile 29 keçi, 15 Saanen cinsi keçi ile 5 teke ve 9 Tahirova cinsi koyun ile 4 keçi olmak üzere toplam 322 adet hayvan dağıtılacak.

Büyükşehir koyun ve keçi dağıtacak

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kırsal kalkınma kapsamında düzenlediği projeler içinde ilk adım küçükbaş hayvancılıkta atıldı. Pilot bölge olarak belirlenen Kınık ve Beydağ ilçelerinde 87 yetiştiriciye 374 adet koyun ve keçi dağıtılacak. Proje kapsamında İzmir İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği tarafından düzenlenen eğitimleri başarıyla bitiren Kınık'tan 72, Beydağ'dan ise 15 üretici koyun veya keçi almaya hak kazandı.

8 AYLIK DAĞ HAYATINDAN SONRA DÖNÜŞ BAŞLADI

Şanlıurfa'nın Siverek ilçesi Karacadağ Bölgesi'nde yaşayan ve geçimlerini küçükbaş hayvancılıkla sağlayan Göçerlerin dönüşü başladı.

Havaların serinlemesiyle birlikte bölgede yaz aylarını dağlık alanlarda geçiren Göçerlerin de dönüşü başladı. Göçerlerin temel sorunlarından en önemlisinin eğitim ve sağlık olduğunu belirten, Siverek Karacadağ Göçerler Derneği Başkanı Hamza Ağan, bu konuda daha çok kadınların sıkıntı yaşadığını söyledi. Şanlıurfa bölgesinin et ve süt ürünü ihtiyacının büyük bir kısmı Siverek'te sağlanıyor, küçükbaş besiciliğin merkezi ise 1919 rakımlı Karacadağ'dır. Göçerlerin toplamında yaklaşık yüz bin küçükbaş hayvan bulunuyor. Karacadağ bölgesinde yaşayan besiciler her yıl Nisan ayından itibaren dağa çıkıp Kasım ve Aralık ayına kadar dağda kalıyorlar. Bölgede seyir okullar olmadığı için göçer çocuklarının büyük bir bölümü eğitimden uzak ya da eğitime diğer öğrencilerden geç başlıyorlar. Sorunların büyük kısmı göçer kadınların omzundadır. Kadınlar hayvanlardan süt sağıp, süt ürünlerini hazır-

Haber: Özcan YILDIZ

lamalarının yanı sıra çocukların ve kurulan çadırların sorumluluğunu da almaktalar. Kadınlarımızın iyi bir yaşam sürdürmesi için yerleşik düzene geçmemiz şart" dedi.

GÖÇER DOĞDU, GÖÇER GELİN, SONRA DA GÖÇER ANNE OLDU

Göçer doğup, göçer gelin, göçer anne olduğunu belirten 13 çocuk annesi 45 yaşındaki Zeynep Kılıç, "Göçerlerde kadın olmak her

haliyle zordur. Ben bir kıl çadırda dünyaya geldim. Göçer bir aileye gelin geldim şimdi göçer çocukların anesiyim. Dağda yaşamın tüm zorlukları omuzumuzda Buradan Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a sesleniyorum bizde diğer insanlar gibi yerleşik bir düzen istiyoruz altı ay bazen yedi ay dağda kalıyoruz yetkililerden sorunlarımızın çözümünü bekliyoruz" diye konuştu.

Uğurludağ'da sertifika sevinci

Uğurludağ'da açılan çilek yetiştiriciliği kursuna katılan kursiyerlere sertifikaları verildi.

İŞ-KUR, Halk Eğitim Müdürlüğü ve İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından kırsal alanda yaşayan ve çiftçilikle uğraşan kadınları tarımsal konularda eğitmek amacıyla açılan Çilek Yetiştiriciliği kursu sonunda kursiyerlere sertifikaları düzenlenen törenle verildi.

Törene Uğurludağ Kaymakamı Eyüp Kaykaç, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü E. Elfaz Ermiş, Uğurludağ Belediye Başkanı Remzi Torun, İlçe Milli Eğitim Müdürü Abdulluttalip Ziyagil, Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürü Temel Levent, İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü V. Mustafa Mazıcan, Çorum Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Şevket Avcı, kamu ve sivil toplum kuruluşlarından davetliler katıldı.

Organizasyonda konuşan İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü E. Elfaz Ermiş, "15 Ekim Dünya Kadın Çiftçiler Günü olması sebebiyle kursiyerlerin gününü kutlayarak başladığı konuşmasında, Bayanlara verilen eğitimlerin boşa çıkmadığını dile getirerek, kursumuzda aldığımız bilgiler ışığında üretime geçerek aile ekonominize katkı sağlamanızı temenni ediyorum. Bu konuda Kay-

makamlığımız ve Belediyemizin de sizlere destek vereceği kanaatindeyim" diye konuştu.

Uğurludağ Kaymakamı Eyüp Kaykaç da, meslek edindirmeye yönelik olarak yapılan kurslara kaymakamlık olarak çok önem verdiklerini dile getirerek, KOSGEB ve diğer kaynaklardan girişimci bayanlara maddi olarak da destek sağlamaya yardımcı olacaklarını dile getirerek kursa katılan bayanlardan 18 kursiyere çilek bahçesi tesisi için Kaymakamlıkça maddi destekte bulunulacağını belirterek kursa katkı sağlayanlara teşekkür etti.

Belediye Başkanı Remzi Torun ise ilçelerinde böyle kursların artmasından memnuniyet duyduklarını belirterek çilek üretiminin yaygınlaşması halinde ilçeye soğuk hava deposu yapacaklarının müjdesini verdi. Konuşmaların ardından sertifika törenine geçilerek kursu başarıyla bitirenlere sertifikaları takdim edildi.

Sertifika töreni sonrasında kursiyer kadınlar "Dünya Kadın Çiftçiler Günü" münasebetiyle hazırlamış oldukları ikramları davetlilere sundular.

Pırlak koyunu yetiştireceğiz

Pırlak koyun ırkının ıslah çalışması Elmalı'da hayata geçirilecek

Elmalı'da da uygulanacak proje Aksu, Döşemealtı, Kaş, Kepez, Konyaaltı, Korkuteli, Manavgat ve Serik'te 49 işletmede yürütülecek ve proje süresi ise 5 yıl olacak.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilen 'Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi' kapsamında pırlak koyunu ıslahı Antalya'nın 9 ilçede hayata geçileceği belirtildi.

Proje kapsamında Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi uygulama talimatına göre seçimi yapılan pırlak koyun ırkından 6 bin 65 baş dişi, 235 baş erkek olmak üzere toplam 6 bin 300 baş hayvandan oluşan geliştirme projesinin Antalya'nın 9 ilçesinde uygulamaya konulacağı ifade edildi. >2'de

Pırlak koyun ırkının İslah çalışması Elmalı'da hayata geçirilecek

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından koordine edilen 'Halk Elinde Küçükbaş Hayvan İslahı Ülkesel Projesi' kapsamında pırlak koyunu ıslahı Antalya'nın 9 ilçede hayata geçileceği belirtildi.

Bu sene programa alınan ve Antalya'da uygulanacak olan halk elinde Pırlak Koyunu İslah Projesi sözleşmesi imzalandı. Proje sözleşmesine Antalya İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü adına İl Müdürü Ahmet Dalı ve yetiştiriciler adına Antalya Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği

Yönetim Kurulu Başkanı Zeliha Öztürk imza attı.

Proje kapsamında Halk Elinde Hayvan İslahı Ülkesel Projesi uygulama talimatına göre seçimi yapılan pırlak koyun ırkından 6 bin 65 baş dişi, 235 baş erkek olmak üzere toplam 6 bin 300 baş hayvandan oluşan geliştirme projesinin Antalya'nın 9 ilçesinde uygulamaya konulacağı ifade edildi. Sözleşme kapsamında bu ilçelerin Aksu, Döşemealtı, Elmalı, Kaş, Kepez, Konyaaltı, Korkuteli, Manavgat ve Serik'te 49 işletmede yürütüleceği ve proje süresinin ise 5 yıl olduğu kaydedildi.

Viranşehir'de yavru atma hastalığına karşı harekete geçildi

Şanlıurfa'da özellikle Viranşehir, Ceylanpınar, Siverek, Harran'da koyunlarda yavru atımı ihbarlarının alınması üzerine Şanlıurfa Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü harekete geçerek bu bölgelerde inceleme başlattı. Yapılan incelemeler sonunda yavru atan koyunlardan alınan numunler Adana Veteriner Kontrol Enstitüsü'ne gönderildi. Yine aynı gün Adana'dan gelen uzman ekipler Viranşehir'e gelerek merkeze bağlı mahallelerdeki küçükbaş koyunları muayene etti. Konu ile ilgili açıklama yapan Viranşehir Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürü Dr Sıraç Yolcu, şunları kaydetti: "

İlçemiz hayvancılık alanında en çok küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Temel geçim kaynağı hayvancılık olan mahallelerimiz var. Küçükbaş hayvanların yavru atması hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımızı büyük bir zarara uğratmaktadır. Hayvanlarında yavru atma olduğunu gören vatandaşlar hasta olan hayvanları sağlıklı olanlardan ayırıp yetkililere konu hakkında bilgi vermelidirler" dedi. Viranşehir'de yavru atma vakalarının görülmesi ile birlikte hemen harekete geçtiklerini de ekleyen Yolcu konunun yakın takipçisi olduklarını kaydetti. (Haber Merkezi)

UZMAN GÖRÜŞÜ

Türkiye'de küçükbaş hayvancılık et üretiminde son durum ve gelişmeler

Prof.Dr.Gamze SANER
Doç.Dr. Hakan ADANACIOĞLU
E.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü-Bornova-İZMİR

Küçükbaş Hayvancılığa Genel Bir Bakış

Türkiye sahip olduğu doğal kaynaklar ve ekolojik koşulları itibariyle Dünyada küçükbaş hayvancılık yönünden önemli ülkelerden biridir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2014 yılı sonu verilerine göre, Türkiye'de 14.122.847 baş sığır, 31.115.190 baş koyun ve 10.347.159 baş keçi olmak üzere toplam 55.585.196 baş canlı hayvan bulunmaktadır. Bu rakamlardan da görüleceği üzere canlı hayvan varlığının önemli bir kısmını (%75) küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. Toplam 41.462.349 baş olan küçükbaş hayvan varlığının önemli bir kısmını ise (%75) koyun oluşturmaktadır.

Türkiye'nin koyun varlığı içinde yerli ırkların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Nitekim, Türkiye'nin toplam koyun varlığının %93'ünü yerli ırk koyunlar oluşturmaktadır. Türkiye'nin keçi varlığında ise kıl keçisi önemli bir ağırlığa (%98) sahiptir (TÜİK, 2014).

Türkiye'deki küçükbaş hayvan sayısının son 20 yıl içindeki değişimine bakıldığında, Türkiye'de et krizinin yaşandığı bir döneme denk gelen ve bu nedenle kırılma noktası olarak kabul edilebilecek 2009 yılına kadar devamlı olarak bir azalma olduğu, ancak bu noktadan sonra izlenen politikalara bağlı olarak istikrarlı olarak artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye'deki koyun sayısı 2009 yılında

21.749.508 baş iken, bu sayı %43 oranında artarak 2014 yılında 31.115.190 baş olarak gerçekleşmiştir. Keçi sayısı ise 2009 yılında 5.128.285 baş iken, bu sayı yaklaşık %102 artarak 2014 yılında 10.347.159 baş'a ulaşmıştır.

Türkiye'de koyun sayısı bakımından önemli bölgeler sırasıyla Ortadoğu Anadolu (%18,7), Güneydoğu Anadolu (%16,8) ve Ege (%12,2) bölgeleridir (TÜİK, 2013). Koyunculukta en önemli iller ise Van, Konya, Ağrı, Şanlıurfa ve Muş'tur. Türkiye keçi varlığının da yaklaşık %40'ı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, % 25,5'i Akdeniz ve %12,4'ü Ege Bölgesinde yer almaktadır (TÜİK, 2013).

Kesilen Küçükbaş Hayvan Sayısı ve Et Üretimi

1994-2014 dönemini içeren son 20 yıldaki kesilen hayvan sayısına bakıldığında, küçükbaş ve büyükbaş olmak üzere genelde yıllara göre değişen dalgalı bir yapı görülmektedir. Mevcut hayvan varlığı içerisinde kesime giden hayvanların payına bakmak, bu konuda daha gerçekçi bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Son 20 yılda, Türkiye'nin mevcut koyun varlığı içinde kesime giden koyun sayısının oranı %13,98 ile % 29,77 arasında değişmektedir. Kesilen koyun sayısının oranı en fazla, et krizinin zirve yaptığı 2010 yılına denk gelmektedir. Kesime giden keçi sayısının toplam keçi varlığı içindeki oranı da %8,20 ile % 19,99 arasında değişim göstermektedir (Çizelge 1). Türkiye'nin toplam keçi varlığına göre kesilen keçi sayısının fazla olduğu yıllar 2007 ve 2010 yıllarıdır. Söz konusu yıllar et krizinin baş göstermeye başladığı veya şiddetinin yüksek olduğu dönemlerdir. Bu sonuçlar, et krizine bağlı olarak Türkiye'nin küçükbaş hayvan varlığının eridiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, hükümet tarafından izlenen destekleme politikaları ve piyasaya yapılan müda-

UZMAN GÖRÜŞÜ

Çizelge 1: Türkiye’de Kesilen Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Sayısı ve Et Üretimi (1994-2014)

Yıllar	Koyun			Keçi			Sığır		Manda	
	Kesilen hayvan sayısı (baş)	Et Üretim Miktarı (ton)	Koyun Varlığı Kesim Sayısı (%)*	Kesilen hayvan sayısı (baş)	Et Üretim Miktarı (ton)	Keçi Varlığı Kesim Sayısı (%)*	Kesilen hayvan sayısı (baş)	Et Üretim Miktarı (ton)	Kesilen hayvan sayısı (baş)	Et Üretim Miktarı (ton)
1994	7 650 160	126 306	21,46	904 550	14 908	9,46	2 249 483	316 654	56 705	8 162
2004	3 933 973	69 715	15,61	570 512	10 301	8,63	1 856 549	364 999	9 858	1 950
2005	4 145 343	73 743	16,38	688 704	12 390	10,57	1 630 471	321 681	8 920	1 577
2006	4 763 394	81 899	18,59	803 063	14 133	12,09	1 750 997	340 705	9 658	1 774
2007	6 428 866	117 524	25,25	1 256 348	24 136	19,99	2 003 991	431 963	9 532	1 988
2008	5 588 906	96 738	23,31	767 522	13 752	13,72	1 736 107	370 619	7 251	1 334
2009	3 997 348	74 633	18,38	606 042	11 675	11,82	1 502 073	325 286	4 857	1 005
2010	6 873 626	135 687	29,77	1 219 504	23 060	19,38	2 602 246	618 584	15 720	3 387
2011	5 479 546	107 076	21,89	1 254 092	23 318	17,23	2 571 765	644 906	7 255	1 615
2012	4 541 122	97 334	16,56	926 799	17 430	11,09	2 791 034	799 344	7 426	1 736
2013	4 958 226	102 943	16,93	1 340 909	23 554	14,53	3 430 723	869 292	2 403	336
2014	5 197 289	98 978	16,70	1 570 239	26 770	15,18	3 712 281	881 999	2 176	526

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Hayvansal Üretim İstatistikleri, 2014.

haleler sonucunda bir toparlanma süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte 2003 yılından itibaren iller bazında Damızlık Koyun-Keçi Yetiştirici Birlikleri çatısı altında yetiştiricilerin örgütlenmelerinde önemli aşamalar kaydedilmesi, küçükbaş hayvancılıkta hayvan kimlik sisteminin yerleştirilmesi ve İslah Amaçlı Küçükbaş Hayvan Yetiştirici Birliklerine yürüttükleri proje kapsamında hayvan başına destek verilmesi önemli rol oynamıştır.

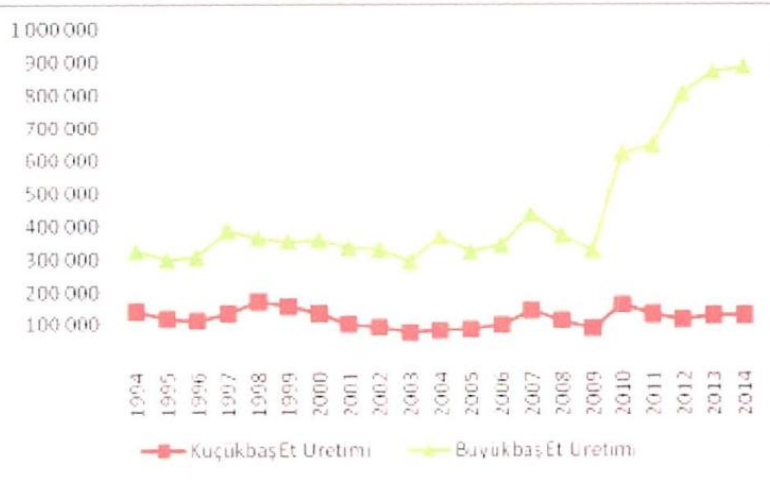
2014 yılı toplam et üretiminde kırmızı etin payı % 35’dir (ESK, 2014). Yine, 2014 yılı itibarıyla, Türkiye’nin toplam kırmızı et üretimi 1.008.272 ton’dur. Toplam kırmızı et üretimi içinde küçükbaş hayvan eti üretiminin payı ise %12,50’dir. Grafik 1’den de izleneceği üzere, son 20 yıl içinde Türkiye’nin küçükbaş hayvan eti üretiminde pek önemli bir değişim söz konusu değildir. Diğer yandan, özellikle et krizinin yaşandığı 2009 yılından itibaren büyükbaş hayvan eti üretiminin istikrarlı olarak arttığı, hatta son 20 yılın en yüksek seviyesine ulaştığı belirlenmiştir.

UZMAN GÖRÜŞÜ

Grafik 1: Yıllar İtibariyle Küçükbaş ve Büyükbaş Hayvan Eti Üretimini Değişimi (1994-2014)

Bu sonuç, Türkiye'deki kırmızı et açığının giderilmesinde büyükbaş hayvancılığa daha fazla önem verildiğini ortaya koymaktadır. Ancak, artan nüfus ve toplumun sağlıklı beslenmesi dikkate alındığında, büyükbaş hayvan (sığır) eti üretiminin tek başına yeterli olmadığı, küçükbaş hayvan varlığı başta olmak üzere tüm üretim kaynaklarından etkili şekilde yararlanılması gerektiği vurgulanmaktadır (Cengiz ve ark., 2015).

Hayvan sayısının çokluğuna bağlı olarak, Türkiye'nin koyun et üretimindeki dalgalanma, keçi üretimine göre fazladır. 2014 yılı itibariyle, Türkiye'nin koyun eti üretimi 98.978 ton iken, keçi eti üretimi 26.770 ton'dur.

Küçükbaş Hayvan Dış Alımı ve Dış Satımındaki Gelişmeler

Son yıllarda kırmızı et üretiminde artış görülmesine karşın, bu artışın nüfus artışının gerisinde kaldığı da bir gerçektir. Buradan hareketle kırmızı et üretimi talebi karşılayamamış, et fiyatlarında artış ortaya çıkmıştır. 2009 yılı sonrasında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı gerek küçükbaş gerekse büyükbaş hayvan ve et ithalatının yolunu açmıştır. Et ve Süt Kurumu verilerine göre, küçükbaş hayvancılıkta dış alım sadece canlı hayvana yönelik iken; dış satım ise canlı hayvan yanında eti de kapsamaktadır. Küçükbaş canlı hayvan dış alımının 2011 yılında 148 milyon \$ ile en yüksek seviyeye ulaştığı belirlenmiştir. Seyreden yüksek fiyatlar nedeniyle, bu dış alımın süreceği beklenmektedir. Diğer yandan, dış satım rakamları önemli düzeyde düşmüştür (Çizelge 2).

Küçükbaş Hayvancılık Desteklenmeli midir?

İşletmelerin küçük ölçekli ve dağınık olması, kaçak hayvan girişleri, sermaye yetersizliği, karşılaşılan bazı hastalıklar, pa-

Çizelge 2: Türkiye'de Küçükbaş Hayvan Dış Alımı ve Dış Satımı (Canlı hayvan ve Et)

Yıllar	Dış Alım (\$) Canlı Hayvan	Et	Dış Satım (\$) Canlı Hayvan	Et
2009	122.702	-	12.658.578	58.111
2010	26.919.932	-	-	35.306
2011	148.016.117	-	-	97.176
2012	42.604.778	-	206.470	209.460
2013	15.687.324	-	253.223	217.937
2014	3.744.798	-	2.075.665	53.076

Kaynak: Et ve Süt Kurumu, 2014 yılı Sektör Raporu.

zarlamanın etkin olmayışı, yetiştiricinin eğitim sorunu, ürün fiyatlarındaki dalgalanmalar, mer'a alanlarındaki azalış, yüksek çoban ücretleri, ot kalitesinin çok iyi olmaması, maliyete etki eden bazı girdilerin fiyatlarındaki değişimler, yoğun göç hareketleri, koyun ve keçi etine olan talebin düşüklüğü küçükbaş hayvancılığın desteklenmesi için önemli nedenlerdir.

Bu çerçevede, hükümet tarafından koyun ve keçi başına verilen destek (2015 yılı 22 TL/baş) (T.C.Resmi Gazete, 2015) ile koyun ve keçi sütüne verilen desteğin (2014 yılı 0,2 TL/lt) (GTHB, 2015) artarak devam etmesi önemli görülmektedir.

UZMAN GÖRÜŞÜ

Bunun yanında; son yıllarda, köylerden kente olan genç nüfus göçü, ekstansif olarak yürütülen bu hayvancılık faaliyeti için önemli bir risk oluşturmaktadır. Nitekim, köylerde kalan yaşlı nüfus oldukça uğraş gerektiren bu hayvancılık faaliyetini yürütülecek durumda değildir. Küçükbaş hayvancılığın gelişimi açısından, bu faaliyeti yürüten küçük aile işletmelerine hayvanların bakımı (çoban) için 2015 yılından itibaren verilmesi planlanan "sürü yöneticisi istihdam desteği" de önemli görülmektedir. Ancak, desteğin verilmesi için ön koşullardan birisi olan "300 küçükbaş ve üzeri koyun-keçi (anaç hayvan varlığına sahip işletmeler)" (T.C.Resmi Gazete, 2015) ibaresinde geçen minimum sürü büyüklüğünün, koyun ve keçi işletmelerinin küçük ve dağınık olması ve koyun-keçi yetiştiriciliğinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için daha küçük sürü büyüklüğüne çekilmesi gerekmektedir. Söz konusu desteklerin gelecekte küçükbaş hayvancılıkta olumlu gelişmelere yol açacağı düşünülmektedir.

Sorunlar ve Öneriler

Türkiye'de küçükbaş hayvancılık az da olsa desteklenmesine karşın, en stratejik konuların başında gelmektedir. Küçükbaş hayvancılıkta mevcut sorunlar (işletmelerin küçük ölçekli ve dağınık olması, kaçak hayvan girişleri, sermaye yetersizliği, karşılaşılan bazı hastalıklar, pazarlamanın etkin olmayışı, yetiştiricinin eğitim sorunu, ürün fiyatlarındaki dalgalanmalar, mer'a alanlarındaki azalış, yüksek çoban ücretleri, ot kalitesinin çok iyi olmaması), maliyete etki eden bazı girdilerin fiyatlarındaki değişimler, yoğun göç hareketleri, koyun etine olan talebin düşüklüğü) halen güncelliğini korumaktadır.

Türkiye genelinde düşünüldüğünde yetiştiricilerin beceri düzeyinin koyun yetiştiriciliğine daha yatkın olduğu ifade edilebilir. Zayıflayan, verimi azalan meralar sığırlara yetmemektedir. Mer'alar ancak küçükbaş hayvanları besleyebilir durumdadır. Kırmızı et üretimini artırmak bağlamında et verim yönlü koyun ırklarının ya da tiplerinin geliştirilmesi kapsamında bölgelere uygun ıslah teknolojilerinin belirlenmesine yönelik projelere (Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı, vb.) ağırlık verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Kırmızı et açığının gerek canlı hayvan gerekse kırmızı et ithalatı ile çözülemeyeceği, sorunun temelinde üretimin artırılması ve uzun vadeli sürdürülebilirliğinin

sağlanması gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle koyun eti üretimini artırmaya yönelik teknik ve ekonomik yönden işletmelerin ne durumda olduğu, teknik etkinsizlikte hangi faktörlerin ne düzeyde rol aldıkları, koyun eti talebini sınırlayan kısıtlayıcıları belirleyerek talebin canlanmasını sağlayacak politika ve senaryoların oluşturulması ülke ve bölge ekonomisinin gelişmesine önemli katkılarda bulunacaktır.

Türkiye küçükbaş hayvancılıkta halen dış alım yapan bir ülke durumunda olmakla birlikte et üretim ve tüketimi de yeterli değildir. Ancak et açığının halen büyükbaş hayvancılıktan elde edilerek kapatılması için çaba gösterilmektedir. Aslında bu yanlış bir politikadır. Fiyatlardaki yükselişi önlemek için dışalım çözüm olarak görülmemeli, kırmızı et tüketimi için, toplum olarak daha sağlıklı ve kaliteli olarak tüketilebilecek olan koyun eti üretimine yönelinmeli, koyun etine yönelik önyargılar

ortadan kaldırılmalı, koyun etinin de sağlıklı olduğundan hareketle tüketim artırılmalıdır. Özellikle son günlerde dana eti fiyatlarındaki artışa rağmen, koyun eti alımına yönelinmemesi şaşırtıcıdır. Koyunun karkas kg fiyatının 12-13 kg'a indiği şu günlerde talebinin düşük olması nedeniyle Türkiye'nin birçok yerinde özellikle Van gibi Doğu illerinde küçükbaş hayvanlar üreticinin elinde kalmış, bu durumda üreticiyi zor durumda bırakmıştır. Bu konuda bir an önce gerekli önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Cengiz, F., Karaca, S., Kor, A., Ertuğrul, M., Arık, İ.Z., Gökdal, Ö., 2015. Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinde Değişimler ve Yeni Arayışlar, Türkiye Ziraat Mühendisliği VIII. Teknik Kongresi, 12-16 Ocak, Bil-diriler Kitabı:II, Ankara, 809-837.
- ESK, 2014. 2014 Yılı Sektör Raporu, Et ve Süt Kurumu, http://www.esk.gov.tr/upload/Node/10255/files/2014_Yili_Sektorel_Degerlendirme_Raporu.pdf (Erişim: 19.07.2015) .
- GTHB, 2015. Hayvancılık Desteklemeleri, T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> (Erişim: 20.07.2015).
- T.C. Resmi Gazete, 2015. Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği, Tebliğ No: 2015/17, 12 Mayıs 2015 SALI, Sayı : 29353, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150512-2.htm> (Erişim: 20.07.2015).
- TÜİK, 2013. Hayvancılık İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002 (Erişim: 20.07.2015) .
- TÜİK, 2014. Hayvancılık İstatistikleri, Türkiye İstatistik Kurumu, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002 (Erişim: 20.07.2015) .
- Yıldırım, A.E., 2015. Tarımda Yükselen Değer; Küçükbaş Hayvancılık, <http://www.tarimdunyasi.net/?p=4015> (Erişim: 18.07.2015).

TİGEM'de damızlık küçükbaş yetiştiriciliği

TİGEM'de damızlık koyun yetiştiriciliği 9 işletmede ve 10 ırk ile 68.000 ana baş olmak üzere toplamda 160.000 baş damızlık koyun varlığı ile sürdürülmektedir. Aynı zamanda iki işletmemizde gen kaynağı ve üretim amaçlı olarak yetiştirilen 1.175 ana baş olmak üzere toplam 3.550 baş damızlık keçi sürüsü mevcuttur.

Ülkemiz koyunculunun en büyük ıslahçı kuruluşu olan TİGEM, yerli ırkların yetiştirilmesinin yanı sıra, üniversitelerle yaptığı işbirliği çalışmaları sonucunda; Malya, Türktahirova, Karacabey Merinosu, Anadolu Merinosu, Acıpayam, Bafra ve Polatlı koyun ırklarının ülke hayvancılığına kazandırılmasını sağlamıştır.

TİGEM'de altyapının iyileştirilmesi ve damızlık hayvan varlığının artırılması artışı çalışmalarına ek olarak, ülkemizin farklı kurumları ve üniversiteler ile önemli ortak çalışmalar yürütülmektedir.

TİGEM'e bağlı Konya/Gözlü İşletmesinde 2012 yılında uygulamaya konulan bir proje kapsamında; Akkaraman ırkı koyunların ıslahı, melezleme çalışmaları ve elit sürü oluşturulması amacıyla, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi işbirliği ile çalışmalar başlatılmıştır. Yine 2012 yılında Sivas ili Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği ile Sivas/Ulaş İşletmesi arasında ya-

pılan protokol çerçevesinde "Kangal Tipi Akkaraman Koyununun Halk Elinde Islahı Projesi" devam etmektedir. Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile TİGEM arasında 2014 yılında yapılan protokol kapsamında Iğdır/Kazım Karabekir İşletmesinde yetiştirilen Morkaraman ırkı damızlık koyunların, bölgedeki damızlık ihtiyacını karşılanması amacıyla yetiştirilmesi ve dağıtılması projesi yürütülmektedir. Bu amaçla işletmenin mevcut sürüsüne ilave olarak proje dahilinde Morkaraman ırkı 2.500 baş koyun ve 100 baş koç kadroya ilave edilmiştir.

Bilindiği üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014 - 2018 yılları arasında DAP, GAP, KOP ve DOKAP kapsamındaki illerde damızlık erkek materyalleri ve ahır inşaatlarını destekleme kapsamına almıştır. Halk elindeki küçükbaş hayvan sürülerinin genetik kapasitesinin iyileştirilmesi bakımından çok önemli olan bu proje kapsamında vatandaşlara, işletmelerimizden 4.662 baş koç dağıtımı yapılmıştır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda keçi sütü ve ürünlerine olan talebin yükselmesi ile birlikte, artan damızlık keçi taleplerinin karşılanması amacıyla, 2013 yılında dünyanın en büyük tarım işletmesi olan Şanlıurfa/Ceylanpınar İşletmesinde 1.000 ana baş ile Halep ırkı damızlık keçi yetiştiriciliğine başlanmıştır.

TİGEM'de yetiştirilen yerli, melez koyun ırkları

Yerli Koyun İrkları

Akkaraman

Batıda Eskişehir ve Kütahya'dan başlayarak, doğuda Sivas dahil Orta Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinin Orta Anadolu'ya yakın yörelerinde yetiştirilir. Yerli koyun ırkları içinde sayıca en fazla olanıdır. Vücut rengi beyazdır. Ağız, burun, göz etrafında, ayaklarında siyah lekeler vardır.

Koçlar boynuzlu, koyunlar boynuzsuzdur. Kuyruk üç parçalı yuvarlak yapılı ve S harfi görünümündedir. Yapağı kaba karışıktır. Orta cüsseli bir ırktır. Cidago yüksekliği 65 cm civarındadır. Göz, Malya ve Ulaş Tarım İşletmelerinde yetiştirilmektedir.

Morkaraman

Türkiye'nin doğu ve kuzeydoğusundaki bölgede yetiştirilir. Ülkemizde sayıca Akkaraman koyunundan sonra ikinci sırayı almaktadır. Vücudu mordan, siyaha kadar değişen renktedir. Göz, ağız, burun etrafı daha açık, baş ve ayaklar daha koyu kırmızı ve mor renklidir. Kuyruk üç parçalı yuvarlak yapılı ve S harfi görünümündedir. Cüsse itibarıyla Akkaraman koyunundan daha büyüktür. Cidago yüksekliği 66-68 cm'dir. Kazım Karabekir Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

İvesi

İvesi koyunları, Türkiye'de Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay illerinde ve daha çok Suriye sınırı boyunca alçak ve çöl karakteri gösteren ovalarda yetiştirilir.

Vücut, kirli beyaz yapağı ile örtülüdür. Baş, boyun ve ayaklar kahverengi, kirli sarı veya siyah renkli olabilir. Ancak, yaygın renk kahverengidir. Kulaklar uzun ve sarkıktır. Kuyruk tek parçalı ve yuvarlaktır. Koyunlar boynuzsuz, koçlar boynuzludur.

Yapağısı kabadır

İvesi en iri ve sütlü yerli koyun ırklarındandır. Koyunların cidago yüksekliği 65-68 cm'dir. Süt verimi kırsal koşullarda 100-150 kg ve ıslah edilmiş sürülerde ise 250-300 kg'a çıkmaktadır. Süt tipi koyun elde etmek için yapılan melezlemelerde kullanılır. Dünyanın en büyük İvesi sürüsü popülasyonuna sahip Ceylanpınar Tarım İşletmesinde sürdürülen elit sürü çalışmaları sonunda süt verimi ortalama 300-350 kg'a kadar yükselmiştir. İvesi ırkı damızlık koyunların yurtdışına da ihracatı gerçekleştirilmektedir.

Kıvırcık

Trakya bölgesi ve Güney Marmara bölgesinin Bursa, Balıkesir, Çanakkale, İstanbul, Kocaeli, Sakarya ile Ege bölgesinin

Akkaraman Koyunu

Morkaraman Koyunu

İzmir ve Manisa illerinde yetiştirilir. Türkiye koyun varlığının % 6-7'sini oluşturur. Vücudu beyazdır. Koyunlar boynuzsuz, koçları ise yanlara doğru uzanan boynuzludur. Kuyruk ince, uzundur. Yapağısı diğer yerli ırklara göre daha niteliklidir. Kumaş yapımında kullanılır. Kıvırcık orta irilikte bir ırktır. Koyunlarda ortalama cidago yüksekliği 64-65 cm dolaylarındadır. Karacabey Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

Melez Koyun Irkları

Karacabey Merinosu

Karacabey Merinosu dokuma sektörünün ihtiyacı olan kaliteli yapağıyı yurt içinden sağlamak amacıyla, Karacabey Tarım İşletmesinde Alman Yapağı-Et Merinoslarıyla, bölgenin yerli koyunu olan Kıvırcık ırklarının melezlenmesinden elde edilmiştir. 1933 yılında başlayan çalışmalar 1950 yılına kadar geriye melezleme şeklinde sürdürülmüştür. Karacabey Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

Anadolu Merinosu

Alman Yapağı-Et Merinosu koçlar, Akkaraman analara veri-

lererek, çevirme melezlemesi ile elde edilmişlerdir. Bu tiplerde, yapağı kalitesi Karacabey Merinosunda olduğu gibi dokuma sektörünün istediği kalitededir. TİGEM işletmelerinde Merinos tiplerini korumakla birlikte 1950'li yıllardan sonra et ve süt verim yönlü koyunların oluşturulması çalışmalarına başlanmıştır. Altınova ve Polatlı Tarım İşletmelerinde yetiştirilmektedir.

Türktahirova Koyunu

Doğu Friz ile Kıvırcık (Tahirova) ve Kıvırcık ile Tahirova (Türk geldi) koyunlarının melezlenmesi sonucu TİGEM'e bağlı işletmelerde elde edilmiştir. Vücut, baş ve bacaklar beyazdır. Orta uzun boynu, uzun bir vücudu vardır. Koyunlar boynuzsuz olurken, koçlarda boynuzlulara rastlanabilir. Kuyruk ince ve uzundur. Karacabey Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

Acıpayam Koyunu

Acıpayam Tarım İşletmesinde, İç Ege ve Göller Bölgesi'nin yağlı kuyruklu Dağlıç koyunundan et-süt tipi bir koyun oluşturmak amacıyla Dağlıç - İvesi - Doğu Friz üçlü melezlemesi sonucunda elde edilmiştir. Küçük yağlı kuyruklu, döl ve süt verimi Dağlıç'tan yüksek, hızlı gelişen bu yeni tip çevrede büyük ilgi görmüştür. Gözlü Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

Bafra Koyunu

1980'li yıllarda Karaköy Tarım İşletmesinde, Karadeniz bölgesinin yerli koyun ırkı olan Karayakanın, düşük olan döl ve süt veriminin Sakız koyunu ile iyileştirilmesi amacıyla yapılan melezleme sonucu elde edilmiştir. Bu amaçla, Karayaka koyunlarına, Sakız koçlar verilmiştir. Bu melezleme çalışmaları sonunda döl ve süt verimi iyi, çevre koşullarına uyumlu bir koyun tipi elde edilmiştir. Gökhöyük ve Gözlü Tarım İşletmelerinde yetiştirilmektedir.

Polatlı Koyunu

Bu melez koyun tipinin üretim çalışmalarına 1986 yılında baş-

SEKTÖRDEN

lanmıştır. Etçi bir koyun ırkı olan İle de France koçlar, Akkaraman koyunlara verilerek melezleme yapılmıştır. Böylece Akkaramanların et, yapağı ve besi gücü yönünden iyileştirilmesi sağlanmıştır. Polatlı Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

Malya Koyunu

Alman Yapağı- Et Merinosları ile Akkaraman koyununun melezlenmesi sonunda elde edilmiştir. İç Anadolu'nun step iklimine uyum sağlayan etçi bir ırktır. Malya Tarım İşletmesinde yetiştirilmektedir.

TİGEM'de keçi yetiştiriciliği

Halep Keçisi

Suriye, Arap ölkeleri ve Türkiye'de yetiştirilmektedir. Genellikle ova arazilerde yetiştirilir. Yüksek ve soğuk yerlerde adaptasyon sorunları gözlenir. Halep keçilerinde hem boynuzluluk hem de boynuzsuzluk ırk özelliğidir. Vücut uzun kıllarla kaplıdır. Genellikle kahverengi olmakla birlikte alaca, siyah ve gri renklilere de rastlanabilir. Kulaklar uzun (27-32 cm), geniş ve sarkıktır. Boyun altında sarkık küpeler vardır. Keçilerin canlı ağırlıkları 40-65 kg, tekelerin 60-90 kg arasındadır. Bir laktasyonda 250-750 kg süt vermektedir. İrkin laktasyon uzunluğu ortalama 280 gündür. Bir doğumda 1,5-1,8 oğlak elde edilebilir. Elit sürülerde laktasyon süt verimi 750-1500 kg ve bir doğuma düşen oğlak sayısı 2,2'dir. Sütteki yağ oranı % 3,5'tur.

Malya Koyunu

Tiftik Keçisi

Tiftik ekonomik değerı yüksek bir üründür. Ankara keçisinden elde edilen tiftik daha da kıymetlidir. Ankara Keçisinin derisi de iyi bir ham maddedir. Ankara Keçisi genellikle Orta Anadolu'nun Ankara, Konya, Eskişehir, Afyon, Çankırı, Kastamonu, Yozgat, Çorum, Niğe, Kırşehir illerinde ayrıca Siirt ve Mardin dolaylarında da yetiştirilmektedir.

Vücut beyaz, küçük cüsselidir. Vücudun tamamı beyaz tiftikle kaplıdır. Dişi ve erkek keçilerin her ikisinde de boynuz vardır. Ayrıca sakallıdırlar. Cidago yüksekliği dişilerde 55 cm, erkeklerde 60 cm'dir. Tiftik verimi keçilerde 2 kg, tekelerde bazen 3-5 kg'a kadar çıkabilmektedir. Canlı ağırlık keçilerde 30-40 kg, tekelerde 35-45 kg'dır.

TİGEM'de yürütmekte olduğumuz koyun ıslahı çalışmalarında Ziraat ve Veteriner Faköitesi'ndeki hocalarımızın büyük emekleri geçmiştir. Çalışmalarda emekleri olan, Prof. Dr. Reşit Sönmez, Prof. Dr. Orhan Düzgüneş, Prof. Dr. B. Cahit Yalçın, Prof. Dr. Ayhan Eliçin, Prof. Dr. Mehmet Sandıkoğlu, Prof. Dr. Halil Özcın, Prof. Dr. Erdoğan Pekel, Prof. Dr. Erdoğan Tuncel, Prof. Dr. Mustafa Kaymakçı, Prof. Dr. Okan Güney, Prof. Dr. Oktay Gürsoy, Prof. Dr. Halil Akçapınar, Prof. Dr. Mehmet Ertuğrul, Prof. Dr. Ercan Kızılay, Prof. Dr. Muhittin Özder ve adlarını anamadığımız pek çok akademisyen ile işletmelerimizde görev yapmış müdürlere, şeflere, kahyalara ve çobanlara minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz.

Balıra Koyunu

TESCİLLENDİ

HONAMLİ KEÇİSİ

ARTIK **YERLİ İRK**

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesindeki (MAKÜ) bilim insanlarının 2008 yılında başlattığı çalışma kapsamında Honamlı keçisinin, "yerli ırk" olarak tescil edildiği bildirildi. Çalışma kapsamında keçinin üreme, büyüme ve morfolojik özellikleri kayıt altına alındı. Doç. Dr. Özkan Elmaz, Honamlı keçisinin hızlı büyüme kapasitesi, çoklu doğum özelliği ve et kalitesiyle dünyanın diğer etçi keçi ırklarıyla boy ölçüşebilecek yapıda olduğunu söyledi. 4-5 kilo civarında doğan keçilerin 120'nci günde 30 kilogram ve üzerine çıktığı ifade edildi. **BURDUR**

Honamlı Keçi Projesi için 23 milyon 92 bin lira destekleme ödemesi yapıldı

Antalya İlinde yürütülen "Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi" kapsamında yeni Pırlak Koyun projesi kabul edildi.

Antalya ilinde Honamlı ve Kıl keçilerinin saf olarak yetiştirilmesi, korunması ve verim özelliklerinin ortaya konması amacıyla 2011-2016 yılları arasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nün (TAGEM) yürütücülüğünü yaptığı, Proje liderliğini Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootečni Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Özkan Elmaz'ın yaptığı, Antalya ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile Antalya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğinin destek verdiği "Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi" kapsamında yöremize adını veren keçi ile ilgili Islah projelerine Koyun projesi eklendi.

Konu ile ilgili yapılan açıklama şöyle : "Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı adına Antalya İl Müdürü Ahmet Dalli ve Yetiştiriciler adına Antalya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Yönetim Kurulu Başkanı

Zeliha Öztürk'ün imzaları ile yürürlüğe giren "Antalya ili Pırlak Koyunu Halk Elinde Ülkesel Islahı Projesi" Antalya İlinde 9 ilçede 49 adet yetiştiricimizde uygulanacak olup, 5 yıl boyunca her yıl 6300 baş hayvanda Birliğimizce Islah çalışması yapılacaktır.

Uygulamaya giren Pırlak Koyunu Islah Projesi ile, Antalya İlinde beş yıl içinde saf ve üstün verimli koyun ırkı elde edilecek, kaliteli ve yüksek verimli damızlıklar ile düşük verimli karışık ırklarımızın melezlenmesinde kullanılarak hayvancılığımızın gelişmesine katkı sağlanacaktır. Proje kapsamında bulunan Yetiştiricilerimize, Bakanlığımızın her yıl tespit ettiği miktarlarda destekleme ödemesi yapılacaktır.

2011 yılında uygulamaya giren Honamlı ve Kıl Keçisi Projeleri devam etmekte olup 4 yıl boyunca çobanlarımıza Antalya ili Honamlı keçi projesinden 1.041.645 TL., Antalya ili Kıl keçi projesinden 1.054.675 TL. olmak üzere toplam 2.096.320 TL. Destekleme ödemesi yapılmıştır."

Pırlak Koyun projesi kabul edildi

Antalya İlinde yürütülen "Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi" kapsamında yeni Pırlak Koyun projesi kabul edildi.

Antalya ilinde Honamlı ve Kıl keçilerinin saf olarak yetiştirilmesi, korunması ve verim özelliklerinin ortaya konması amacıyla 2011-2016 yılları arasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nün (TAGEM) yürütücülüğünü yaptığı, Proje liderliğini Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Özkan Elmaz'ın yaptığı, Antalya ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile Antalya İli Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliğinin destek verdiği "Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi" kapsamında yöremize adını veren keçi ile ilgili Islah projelerine Koyun projesi eklendi. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı adına Antalya İl Müdürü Ahmet DALLI ve Yetiştiricilerimiz adına Antalya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Zeliha ÖZTÜRK'ün imzaları ile yürürlüğe giren "Antalya ili Pırlak Koyunu Halk Elinde Ülkesel Islahı Projesi" Antalya İlinde 9 ilçede 49 adet yetiştiricimizde uygulanacak olup, 5 yıl boyunca her yıl 6300 baş hayvanda Birliğimizce Islah çalışması yapılacaktır. Uygulamaya giren Pırlak Koyunu Islah Projesi ile, Antalya İlinde beş yıl içinde saf ve üstün verimli koyun ırkı elde edilecek, kaliteli ve yüksek verimli damızlıklar ile düşük verimli karışık ırklarımızın melezlenmesinde kullanılarak hayvancılığımızın gelişmesine katkı sağlanacaktır. Proje kapsamında bulunan Yetiştiricilerimize, Bakanlığımızın her yıl tespit ettiği miktarlarda destekleme ödemesi yapılacaktır.

2011 yılında uygulamaya giren Honamlı ve Kıl Keçisi Projeleri devam etmekte olup 4 yıl boyunca çobanlara Antalya ili Honamlı keçi projesinden 1.041.645 TL., Antalya ili Kıl keçi projesinden 1.054.675 TL. olmak üzere toplam 2.096.320 TL. destekleme ödemesi yapıldı. Haber merkezi